Länsstyrelsen
GOTLANDS LÄN

Strategi för byggnadsminnen i Gotlands län 2017-2021

Dnr: 432-118-2017 | Beslutad: 2017-02-02

Titel: Strategi för byggnadsminnen i Gotlands län 2017-2021
Utgiven av: Länsstyrelsen i Gotlands län, Enheten för samhälle och kulturmiljö
Foto | omslagsbild: Mostphotos. Foto baksida: Tor Sundberg och Lena Hultberg
Foto | inlaga: Anges i anslutning till bild.
Tryckår: 2017
Tryckeri: Länsstyrelsen i Gotlands län, Visby

Strategin finns att hämta i PDF-format på Länsstyrelsens webbplats:
www.lansstyrelsen.se/gotland

Länsstyrelsen
GOTLANDS LÄN

BESLUT
Datum
2017-02-02

Dnr
432-118-17
1(1)

Susanne Hallander
Enheten för samhälle och kulturmiljö
Kulturmiljöhandläggare
Tfn: 010-223 92 31

Beslut: Strategi för byggnadsminnen i Gotlands län 2017-2021

BESLUT
Länsstyrelsen beslutar att anta strategi för byggnadsminnen i Gotlands län 2017-2021.

REDOGÖRELSE FÖR ÄRENDET
Kulturhistoriskt värdefulla byggnader, miljöer och anläggningar kan skyddas som byggnadsminnen. När Länsstyrelsen beslutar att byggnadsminnesförklara en byggnad, ges den det högsta skydd som är möjligt med svensk lagstiftning.

Gotlands län har högst andel byggnadsminnen i landet. Det är av stor vikt att arbetet med byggnadsminnen sker på ett genomtänkt och effektivt sätt för att uppnå största möjliga nytta för kulturmiljön i länet. Det finns därför ett behov av en strategi för Länsstyrelsens framtida arbete och inriktning. Strategin bygger på en redovisning av dagsläget.

I detta ärende har länsråd Peter Molin beslutat efter föredragning av kulturmiljöhandläggare Susanne Hallander.

Visby 2017-02-02

Peter Molin

Inledning

Länsstyrelsen arbetar för att Gotlands läns byggnadsminnen (BM) på bästa sätt ska spegla länets unika karaktär och kulturarv. För att denna målsättning ska uppnås har Länsstyrelsen tagit fram denna strategi för hur arbetet bör bedrivas.

Syftet med strategin är framförallt hur vi ska jobba med byggnadsminnesinstrumentet i framtiden och inbegriper arbetet för kulturmiljömålen vars huvudmål är att använda, bevara och utveckla kulturarvet. Strategi för byggnadsminnen i Gotlands län 2017-2021 ska även kopplas till strategin för kulturmiljöbidrag och kulturmiljöprofilen. Strategin bygger på en redovisning av dagsläget.

Innehållsförteckning

Vad är ett byggnadsminne? 5

Enskilda byggnadsminnen enligt kulturmiljölagen (SFS 1988:950) KML 5

Statliga byggnadsminnen 6

Bakgrund till skyddsformen 6

Gotlands läns särart och historiska utveckling 7

Landsbygd 7

Tätort 8

Gotlands läns byggnadsminnen - en statistisk överblick 9

Bebyggelsekategorier 9

Byggnadsminnenas fördelning efter ålder 10

Geografisk fördelning 10

Kulturmiljöprofil - 12 kulturspår 12

När byggnadsminnesbesluten fattades 12

Kulturhistoriska byggnadsinventeringar som utförts på Gotland 13

Tillgänglighet 14

Strategier för Länsstyrelsens arbete med byggnadsminnen 16

Handlingsplan för arbetet med översyn av byggnadsbeslut 18

Revidering av skyddsbestämmelser eller omfattning 18

Plan 18

Kompletterande underlagsmaterial och dokumentation av byggnadsminnen 19

Vad är ett byggnadsminne?

Kulturhistoriskt värdefulla byggnader, miljöer och anläggningar kan skyddas som byggnadsminnen. Byggnadsminnena har stor spännvidd i tid och rum från medeltida borgar till modern bebyggelse från 2000-talet. När en byggnad eller miljö klassas som byggnadsminne ges den det högsta skydd som är möjligt inom gällande svensk lagstiftning. Det finns två typer av byggnadsminnen – byggnadsminnen enligt kulturmiljölagen (enskilda) och statliga byggnadsminnen.

Enskilda byggnadsminnen enligt kulturmiljölagen (SFS 1988:950) KML

En byggnad som har ett synnerligen högt kulturhistoriskt värde eller som ingår i ett bebyggelseområde med ett synnerligen högt kulturhistoriskt värde kan skyddas som byggnadsminne. Bestämmelserna om byggnadsminnen får också tillämpas på parker, trädgårdar eller andra anläggningar. Det kan gälla såväl bostadshus som industrianläggningar, och broar. Meningen är att anläggningen skall sparas som ett historiskt dokument över en gången tid, dess människor och samhälle och vara en källa till förståelse av vår historia. Byggnadsminnen ska vara fast förankrade i marken. Inte bara byggnadens ålder, arkitektur och utseende är viktiga, utan även aspekter som byggnadsteknik, material, konstruktion, personhistoria etc. Även byggnadens socialhistoriska och samhällshistoriska värde och dess placering i miljön är av betydelse. Byggnaden eller anläggningen måste ha bevarats på ett sådant sätt, att dess förmåga att förmedla dessa värden inte gått förlorad.

Det är länsstyrelserna som beslutar om en byggnad eller anläggning ska förklaras för byggnadsminne enligt Kulturmiljölagen (SFS 1988:950) KML. Vem som helst kan ”väcka fråga” hos länsstyrelserna om att en byggnad eller anläggning ska byggnadsminnesförklaras. Länsstyrelserna har tillsynsansvar över byggnadsminnena och prövar frågor om tillstånd till åtgärder som strider mot skyddsbestämmelserna. För varje byggnadsminne utformas individuellt utformade skyddsbestämmelser.

Om en byggnad kan komma ifråga som byggnadsminne, kan länsstyrelsen förordna om så kallad anmälningsplikt. Anmälningsplikt kan ses som en enklare form av byggnadsminnesförklaring. För byggnader med anmälningsplikt anges vilka delar skyddet gäller. Det innebär att anmälan till länsstyrelsen skall göras ”innan byggnaden ändras på ett sätt som väsentligt minskar dess kulturhistoriska värde”.

Det finns nära 2 200 byggnadsminnen i landet. Gotlands län har med sina 378 byggnadsminnen (varav 15 är anmälningsplikt) högst andel i landet som tillsammans visar på vilken kulturskatt vår byggda miljö utgör. Jämförelsevis är antalet byggnadsminnen i Stockholm län 191, Västra Götalands län 247, Kalmar län 136, Västmanlands län 48 och Uppsala län 69.

Byggnadsminnesbeslutet innebär inte att staten övertar ansvaret för byggnadens skötsel och vård. Detta åligger ägaren. Länsstyrelsen har dock möjlighet att i viss utsträckning, om medel finns tillgängliga, ge kulturmiljöbidrag till antikvariska överkostnader genom det så kallade 7:2-anslaget, se Länsstyrelsens strategi för 7:2-anslaget i Gotlands län.

Statliga byggnadsminnen

De statliga byggnadsminnena ägs av staten och berättar viktiga delar av Sveriges och den statliga förvaltningens historia. Det finns ungefär 260 statliga byggnadsminnen i form av exempelvis kungliga slott, regerings- och domstolsbyggnader, försvarsanläggningar, broar, fyrar och järnvägsmiljöer. Riksantikvarieämbetet har tillsynsansvar och är tillståndsmyndighet. På Gotland finns det 11 statliga byggnadsminnen:

- Strandridaregården i Ljugarn
- Enholmen
- Fårösunds fästning
- Stora Karlsö fyrplats
- Fårö fyrbyn
- Gotska Sandön (fyrplatsområde, Gottbergs lada m.fl.)
- Närs fyrplats
- Roma kungsgård
- Helgeandshuset
- Residenset i Visby
- Faluddens fyr

Bakgrund till skyddsformen byggnadsminnen

Bestämmelserna om byggnadsminnen i KML har några likartade föregångare. Möjligheten att skydda kulturhistoriskt värdefull bebyggelse gavs först i en förordning från 1920. Tanken var att få ett skydd för den allra mest värdefulla bebyggelsen i hela landet. Sammanlagt 168 olika byggnader eller objekt registrerades som värdefulla. Arbetet gick dock mycket långsammare än vad lagstiftarna tänkt sig. Ett lagförslag togs fram 1956, men inga beslut fattades förrän 1960 när byggnadsminneslagen antogs med bestämmelser som i allt väsentligt fortfarande gäller. Beslut om byggnadsminnen kunde nu fattas utan ägarens medgivande.

1976 överfördes myndighetsuppgifterna gällande byggnadsminnen från Riksantikvarieämbetet till länsstyrelserna. När KML infördes 1989 togs bestämmelserna från byggnadsminneslagen in relativt oförändrade. Några nyheter infördes dock som att byggnader kunde skyddas inom ett bebyggelseområde även om de enskilda byggnaderna var för sig inte har sådana värden som motiverade ett skydd. Skyddsreglerna utökades även så att park, trädgård och annan anläggning kunde skyddas.

Byggnadsminnesskyddet är avsett att fungera i förhållande till kommunernas skyddslagstiftning, bland annat detaljplaneläggning. Kommunerna har enligt plan- och bygglagen en skyldighet att beakta kulturvärden såväl vid bygglovsprövning som i planer.

Gotlands läns särart och historiska utveckling

I Länsstyrelsens framtagna kulturmiljöprofil 2016-2018 beskrivs Gotland som ett landskap med ett tydligt tidsdjup med rikligt av förhistoriska lämningar, medeltida bebyggelse, spår av äldre tiders markanvändning, jordbruk, stenindustri, kustkultur och försvar.

På Gotland har exploateringstrycket inte tidigare haft samma snabba förlopp som på fastlandet, vilket innebär att spåren efter äldre tiders brukande finns kvar och har förändrats i varsammare takt. I landskapet finns en tydlig kontinuitet i brukandet. Skattfynd vittnar om långväga kontakter och en lyckad handel; möten som bidragit till ökad öppenhet för nyheter och idéer. Exempel på detta är kyrkorna med influenser både från väst och öst. Mångfalden som uppstått på denna mötesplats har gett länet sin speciella karaktär.

Landsbygd

Jordbruk och djurhållning har präglat Gotland genom årtusenden. Gårdsindelningen av marker kan sträcka sig tillbaka till vikingatid. Skogarna skattades hårt på virke och ved till kalkbränning så att skattefrihet för den som byggde i sten infördes 1757. I landskapet finns också bebyggelsemiljöer som är specifika för Gotland såsom kyrkorna, 1700- och 1800-talens stenhusbebyggelse samt ett stort antal äldre skiftesverkshus. Även de småskaliga lantbruksmiljöerna, torp och ställen framväxta under 1800- och 1900-talen, är på många håll av kulturhistoriskt intresse, liksom de över 230 fiskelägena kring kusten. Länets kulturreservat Norrbys är en gård med lång kontinuitet och illustrerar jordbruket före de stora rationaliseringarna vid 1900-talets mitt.

Stenindustrin har dominerat på norr, där stenbrott, kalkugnar och – lador samt utskeppningshamnar präglar vissa kuststräckor och utmarksområden. I söder har sandstensindustrin varit en stor näring under medeltid och från 1600-talet. Kustkulturen har lämnat spår i fiskelägen, lanthamnar, fyr- och lotsplatser samt sjöräddningsstationer. Järnvägen fanns på ön mellan 1870- och 1960-talen och var betydelsefull för jordbruksnäringen likväl som för persontransporter och infrastrukturens framväxt i stort. Flera stationssamhällen uppstod i järnvägens spår och i landskapet kan järnvägslinjerna på många håll ännu skönjas.

Till skydd mot oönskade besökare finns också historiska försvarsanläggningar från tvåtusen år, från järnålderns fornborgar, Visby ringmur och till 16-1900-tals anläggningar såsom Enholmen och KA3. I senare tid har kusten försvarats med kustvärn och batterier från andra världskriget och det kalla kriget. Gotland har inte blivit angripet sedan en kort invasion 1808, men har minnesmärken från händelser och flyktingar från bägge världskrigen.

Bränning av kalk och putsning med gotländskt kalkbruk är en obruten tradition sedan medeltiden som överlevt på ön. Andra regionala material är ag och flis (stenflis). Under hela tiden från järnåldern till 1800-talets slut var ag det dominerande taktäckningsmaterialet på gårdarnas ekonomibyggnader. Längst levde agtakstraditionen kvar på Fårö. Helt har agtakstraditionen aldrig upphört. På södra och östra Gotland var byggnader med flistak mycket vanliga fram till 1800-talets mitt. Före 1700-talets mitt täcktes träbyggna-

der med flistak, därefter var det uteslutande stenbyggnader som försågs med flistak. Efter 1800-talets mitt uppfördes inga nya byggnader med flistak och de flesta av de gamla med flis byggdes om och täcktes med andra takmaterial. Idag är endast en spillra kvar av 17- och 1800-talets flistaksbyggnadskultur.

Tätort

Visby innerstad har ett välbevarat medeltida stadslandskap med idag synliga lämningar från den tiden som stadsmur, gatunät, packhus och kyrkoruiner. Visby kallas ofta för en stenstad men här finns också landets största koncentration av trähus i skiftesverksteknik, så kallade bulhus från 1700-talet. Trähusbebyggelsen är välbevarad på Klinten och putsades utvändigt traditionellt med gotländskt kalkbruk. Under senare delen av 1800-talet och 1900-talets början moderniserades Visbys centrala delar och nya och moderna flervåningshus ritades av arkitekter och byggnadsingenjörer. Det var en rik flora av arkitektoniska uttryck som introducerades i Visby åren före och efter sekelskiftet 1900. Fram till slutet av 1890-talet fick många nya byggnader ett klassicerande formspråk då många av stadens arkitekter hittade sin inspiration ifrån den medeltida bebyggelsen. Strax efter sekelskiftet 1900 byggdes jugendinfluerade hus som istället bröt mot de medeltida husens formspråk och inte anpassades efter den äldre stadens uttryck. Vid denna tid revs många äldre byggnader och hela medeltida kvarter byggdes om för att ge plats åt den nya och moderna staden. Idag är dessa hus en del av Visbys karaktär och ger en värdefull årsring till stadens historia. Fortfarande kan vi uppleva den medeltida staden och de nu drygt hundra år gamla husen har smält in i hansestadens siluett.

Det speciella ljuset på Gotland och de många spektakulära vyerna har dragit till sig konstnärer och konsthantverkare sedan 1800-talets mitt. Kring sekelskiftet 1900 byggdes konstnärshem upp som är knutna till konstnärskap. Villa Muramaris och Brucebo har omsorgsfullt formgivna miljöer som skulle inspirera till konstnärlig utövning men också hälsosamt friluftsliv, odling och socialt umgänge. De ligger båda havsnära och Visbynära.

De 378 gotländska byggnadsminnena visar ett tvärsnitt av länets byggda kulturarv med tonvikt på den medeltida bebyggelsen i Visby samt jordbrukets gårdsbebyggelse och verksamhetsbyggnader. Även stenindustrin och kustkulturen representeras i viss grad som byggnadsminnen. Den stora volymen byggnadsminnen är en utmaning vad gäller tillsyn och ibland omfattande restaureringsbehov.

Gotlands läns byggnadsminnen – en statistisk överblick

Bebyggelsekategorier

Gotlands län har idag 378 byggnadsminnen (varav 15 är anmälningsplikt) med sammantaget ca 890 byggnader (förutom de 11statliga byggnadsminnena). Byggnadsminnena uppvisar en ojämn fördelning mellan de olika kategorierna. ”Bostadsbebyggelsen” utgör överlägset den största gruppen, vilket får anses normalt då denna även utgör den största byggmassan totalt. ”Jordbruk” är den andra största kategorin av skyddade bebyggelsemiljöer där ingår bl a 1700- och 1800-talens stenhusbebyggelse som är specifika för Gotland. Den tredje största gruppen är ”Bostad och tjänstebostad” där största delen är prästgårdar från 1700- och 1800-talet, ofta med medeltida murverk.

Gotlands län saknar byggnadsminnen inom kategorierna; kultur och nöjesliv, nomadnäring och skogsbruk. *Förteckning över byggnadsminnen i Gotlands län 2016 se bilaga 1.*

Bebyggelsekategorier	**Antal**
Bostadsbebyggelse	224
Boställe och tjänstebostad	26
Fiske och sjöfart	4
Folkrörelse och föreningsliv	1
Försvarsväsende	4
Handel och bankväsende	8
Hantverk och manufaktur	12
Hälso-, sjuk och socialvård	4
Industri	1
Jordbruk	58
Kommunikation	3
Konstnärligt skapande	2
Offentlig förvaltning	4
Park och trädgård	2
Rekreation och turism	1
Religionsutövning	5
Rättsväsende	1
Samhällsservice och teknisk försörjning	4
Slott och herrgårdar	1
Stadsrum	6
Utbildning och vetenskap	7

Byggnadsminnena redovisas i enlighet med Riksantikvarieämbetets kategorisering i Bebyggelseregistret. Flertalet kan fördelas till flera grupper, den grupp som valts bedöms vara den huvudsakliga för objektet.

Byggnadsminnenas fördelning efter ålder

Byggnadsminnena har en stor åldersmässig spridning från 1200-tal fram till 1981, men där 1700-talets bebyggelse dominerar.

Byggnadsminnenas åldersmässiga fördelning är beroende på flera olika faktorer. Traditionellt har bebyggelsens åldersvärden ansetts som ett starkt skyddskriterium i sig, och en större proportionell andel av vår äldsta bebyggelse är därför skyddad som byggnadsminnen. Byggnadsminnenas ålder speglar även länets utveckling, då ekonomiska expansiva perioder inneburit omfattande byggande.

Som grund för sammanställningen har äldsta kända uppförandetid använts för datering. De 65 byggnaderna som i tabellen anges som medeltida murverk består av allt ifrån medeltida grund till medeltida väggar upp till flera plan och är sedan främst på 1700-1800-talet påbyggda/sammanbyggda till nya enhetliga byggnader i rådande tidsanda. Dock finns det medeltida murar och detaljer i ett flertal andra byggnader. 6 objekt dateras inte då det är gatumark, parkmark och torg på Klinten i Visby.

Ålder	**Antal**
Medeltida murverk	65
1200-1599	46
1600 -1699	13
1700 - 1799	164
1800 - 1899	68
1900 - 1999	16
Gatutmark etc.	6

Flertalet objekt kan fördelas till flera åldersgrupper. Huvudsakligen har objektens äldsta dokumenterade ålder styrt.

Geografisk fördelning

125 byggnadsminnen finns jämnt fördelade över den gotländska landsbygden och resterande 253 objekt är i Visby med absolut koncentration till Visby innerstad.

Foto: Mostphotos

Kulturmiljöprofil - 12 kulturspår

Kulturmiljöprofilen är ett separat länsstyrelsedokument som beskriver Gotlands särart och identitet. Tabellen visar byggnadsminnena fördelade på de 12 teman som ger en bild av Gotland i stort. Inga byggnadsminnen fördelas till – Mötesplatser i Östersjön från forntid till i dag och Mångfaldens ö genom historien, då dessa kategorier är immateriella kulturarvsspår. Inga byggnadsminnen fördelas heller till Fornlämningstätt och fyndrikt, då fornlämningar är skyddade i Kulturmiljölagens 2 kap.

De 12 Kulturspåren	**Antal**
Mötesplats i Östersjön från forntid till i dag	
Välbevarat historiskt jordbrukslandskap	67
Fornlämningstätt och fyndrikt	
100 medeltida kyrkomiljöer, rika på inventarier och traditioner	21
Världsarvstaden Visby med tusenårigt tidslager	249
Småskalig industri med fokus på kalk- och sandstensbrytning	12
Fiskelägen och hamnar	3
Försvarshistoria mitt i Östersjön	3
Det gotländska ljuset - konstnärernas, sommargotlänningarnas och turisternas favoritö	3
Små landsbygdsnära tätorter och 92 socknar	18
Trädgårdsstaden Visby och det gröna kulturarvet	2
Mångfaldens ö genom historien	

Flertalet kan fördelas till flera grupper, den grupp som valts bedöms vara den huvudsakliga för objektet.

När byggnadsminnesbesluten fattades

De flesta byggnadsminnena i Visby innerstad tillkom inför Världsarvsutnämnandet. Från att endast ett tiotal byggnader hade varit skyddade fram till 1980 så var över 170 byggnader skyddade till 1990-talets slut. Efter 2010- har sex nya beslut fattats och fyra äldre beslut reviderats.

BM-beslut fattade	**Antal**
1960 - 1969	7
1970 - 1979	
1980 - 1989	28
1990 - 1999	194
2000 - 2010	139
2010 -	10

Kulturhistoriska byggnadsinventeringar som utförts på Gotland

Byggnadsinventeringar gjorda på Gotland mellan 1996-2001. Den mest omfattande av dessa är innerstadsinventeringen, dvs en inventering av samtliga fastigheter i Visby innerstad.

- Visby innerstad
- Visby ytterområde villor
- Visby ytterområde flerfamiljshus
- Prästgårdar
- Skolor

Dessutom finns det kategoriinventeringar:

- Väder- och vattenkvarnar på Gotland, 1977
- Småindustriinventering, 2002. (inv av stenindustrimiljöer, 1982)
- Inventering av flistaksbyggnader på Gotland, 2000
- Inventering av agtaksbyggnader på Gotland, 2001
- Inventering av torkbastur, 2002
- Ruininventering, 2004
- Översiktlig brygginventering, 2003-2004

Foto: Susanne Hallander

Tillgänglighet

Byggnadsminnena har mycket att berätta om den tid de tillkom och de människor som levt och verkat på platsen. Genom att se och uppleva byggnaderna och deras miljö kan vi ta del av deras historiska sammanhang. Byggnadsminnena är viktiga kunskapsförmedlare och har oftast ett stort miljöskapande värde och även om många byggnadsminnen är stängda för allmänheten kan de flesta byggnadsminnen upplevas och förstås som en del av det kulturhistoriska sammanhang de ingår i.

Byggnadsminnenas tillgänglighet varierar. En del är privata bostäder medan andra är öppna för allmänheten. Även det geografiska läget kan göra det svårt för besökare att uppleva vissa byggnadsminnen. Andra tillgängliggörs genom guidade visningar, arrangemang och aktiviteter som på ett särskilt sätt lyfter fram byggnadens historia.

I vår undersökning har tillgänglighetsbegreppet använts i vid bemärkelse, därför har endast två byggnadsminnen bedömts som otillgängliga.

Byggnadsminnenas tillgänglighet handlar inte bara om den fysiska miljön. På Riksantikvarieämbetets bebyggelseregister (BeBR) finns grunduppgifter om Gotlands alla byggnadsminnen. En stor fördel är också att själva byggnadsminnesbesluten är tillgängliga via BeBR. Dock behöver objekten i registret kompletteras med ytterligare information, såsom bildmaterial och byggnadsbeskrivningar. Denna uppgift kommer Länsstyrelsen i mån av resurser arbeta vidare med. Arbetet med att förbättra byggnadsminnenas tillgänglighet kommer att innebära en utveckling av informationen på Länsstyrelsens hemsida. Länsstyrelsen har som målsättning att ge ut en bok om Gotlands byggnadsminnen.

För att ge en överblick över tillgängligheten hos Gotlands byggnadsminnen har en sammanställning gjorts utifrån nedan beskrivna aspekter.

Kan upplevas som en del av stad- eller landskapsbild

En stor del av byggnadsminnena kan upplevas som del av stadsbilden, i en ort eller som en del av landskapet. Till dessa byggnadsminnen har också inräknats sådana som inte har ett direkt exponerat läge, men som ändå kan ses och upplevas.

Visningar och/eller museal verksamhet

Eller andra aktiviteter med syfte att sätta byggnaden i ett historiskt sammanhang. Vissa byggnadsminnen är öppna mer eller mindre året runt och andra under begränsad säsong. På Gotland ägs eller förvaltas 9 byggnadsminnen av hembygdsföreningar. Ofta bedriver dessa en publik verksamhet i anslutning till objekten.

Offentlig verksamhet

Till dessa byggnadsminnen har prästgårdar (som ännu ägs av församlingarna), hotell samt fastigheter som inrymmer affärslokaler räknats. Några objekt används i det syfte de byggts för och andra har fått en ny användning som gjort dem tillgängliga för besökare.

Otillgängliga

Visby Gråbrodern 9, fastighet där endast den medeltida källaren är byggnadsminne.
Follingbo Rosendal 1:24, för närvarande otillgänglig då parken är på privat mark och inte kan ses från allmän väg.

Byggnadsminnenas tillgänglighet för allmänheten	Antal
Kan upplevas som del av stad- eller landskapsbild	274
Visningar och /eller museal verksamhet	26
Offentlig verksamhet	76
Otillgängliga	2

Modell hämtad från länsstyrelsen Östergötlands län (Östergötlands byggnadsminnen Lägessammanställning 2010).

Foto: Lena Hultberg

Strategier för Länsstyrelsens arbete med byggnadsminnen

Byggnadsminnena fungerar som historiska referenspunkter som är viktiga för vår förståelse för gårdagens, dagens och morgondagens samhälle och ska samtidigt trygga/säkra människors rätt till en betydelsefull del av kulturarvet. Syftet med byggnadsminnesinstrumentet är att ge ett starkt och varaktigt skydd åt den allra värdefullaste bebyggelsen. Samtidigt ska arbetet med byggnadsminnesförklaringar resultera i ett demokratiskt och modernt uttryck både vad som byggnadsminnesförklaras och att fler perspektiv representeras i vårt majoritetssamhälle.

1. Gotlands län ska ha ett brett och representativt urval av väl utvalda och dokumenterade byggnadsminnen, som ska göras kända hos allmänheten. Byggnadsminnena ska så långt som möjligt representera hela bebyggelsehistorien. Ett bredare tidsspann bör eftersträvas. Det är angeläget att lyfta fram det moderna kulturarvet (1900-talet) samt övriga underrepresenterade kategorier.

2. Byggnadsminnena ska spegla Gotlands läns särart och historiska utveckling. Prioriteras görs de underrepresenterade kategorierna som kan knytas an till något av de tolv temaområden som vi ser som kulturarvsspår och som på ett kortfattat sätt beskriver och delar in Gotlands kulturmiljöprofil: Se tabell sidan 12.

- Mötesplats i Östersjön från forntid till idag
- Välbevarat historiskt jordbrukslandskap
- Fornlämningstätt och fyndrikt
- 100 medeltida kyrkomiljöer, rika på inventarier och traditioner
- Världsarvstaden Visby med tusenårigt tidslager
- Småskalig industri med fokus på kalk- och sandstensbrytning
- Fiskelägen och hamnar
- Försvarshistoria mitt i Östersjön
- Det gotländska ljuset – konstnärerna, sommargotlänningarna och turisternas favorit ö
- Små landsbygdsnära tätorter och 92 socknar
- Trädgårdsstaden Visby och det gröna kulturarvet
- Mångfaldens ö genom historien

3. I första hand ska de kategorier som understiger 5 till antal (se tabell bebyggelsekategorier sid 9) ökas när byggnadsminnesförklaring sker på länsstyrelsens initiativ. Byggnader och anläggningar som inte passar in i detta mönster kan byggnadsminnesförklaras om särskilda skäl föreligger. Detta kan gälla mycket gamla eller unika byggnader som saknar adekvat skydd, verk av framstående arkitekter eller stilar som inte tidigare finns representerade i byggnadsminnesurvalet.

4. För att säkerställa ett långsiktigt skydd och en ändamålsenlig förvaltning ska planerad tillsyn ske minst var tionde år enligt tillsynsplan och kompletterande dokumentation för befintliga byggnadsminnen utföras.

5. Länsstyrelsen ska medverka till att skötselplaner och vårdprogram tas fram. Dessa ska verka som stöd för förvaltning och tillsyn, och särskilt utgå från objektets kulturhistoriska värden, såsom de fastställs i byggnadsminnesförklaring och skyddsbestämmelser.

6. Miljömålen ska beaktas vid beslut som rör byggnadsminnen.

7. Kulturpolitiska målen för kulturmiljö ska beaktas vid arbete med byggnadsminnen.

8. Länsstyrelsen ska utreda förutsättningarna för att upphäva eller jämka byggnadsminne, om det finns annat fullgott skydd.

9. Anläggningar som är skyddade enligt kulturmiljölagen, särskilt utpekade miljöer samt publika åtgärder och projekt prioriteras i fördelningen av kulturmiljövårdsanslaget.

Handlingsplan för arbetet med översyn av byggnadsminnesbeslut

Revidering av skyddsbestämmelser eller omfattning

Vissa beslutsformuleringar är skrivna utifrån förutsättningar som idag har ändrats. Ibland heter det att en byggnad helt enkelt ”inte får förändras”. Här behöver vi konkretisera skyddet och beskriva vilka sorts förändringar som inte är tillåtna.

Alla förslag på revidering av skyddsbestämmelser har inte samma höga prioritet. Den aktuella situationen för respektive byggnadsminne avgör hur angelägen en översyn av skyddet är. Där det finns större risk för förändringar som kan skada de kulturhistoriska värdena finns det skäl att se över det formella skyddet för en anläggning.

Plan

Länsstyrelsens arbete med förbättring av byggnadsminnenas skyddsbestämmelser kommer att inriktas på dem, där en oklarhet råder vilket skydd som gäller. Det är i första hand de med äldre beslut. I andra hand kommer en satsning göras på att utvidga skyddet på de byggnadsminnen där detta bedöms som angeläget.

De äldsta nu gällande besluten utfördes av Riksantikvarieämbetet på 1960-talet.
7 st sådana beslut återstår att revidera, befintlig mall följs. Utförs 2016 -2017.

Sex byggnadsminnen som har övergått från statliga till enskilda kan sakna, eller ha en otydlig kulturhistorisk värdering. Revidering av besluten utförs 2017 -2018.

Brister gällande avgränsning av byggnadsminne samt skyddsbestämmelser och fastighetsuppgifter ses över och revideras i samband med planerad tillsyn.

Skyddets omfattning, exempelvis oklart skyddsområde ses över och revideras i samband med planerad tillsyn.

Jämkning av byggnadsminne, det vill säga att skyddsbestämmelsernas omfattning minskas om de framstår som icke ändamålsenliga. Detta sker löpande i samband med planerad tillsyn eller vid tillståndsärenden initierade av ägaren. Dessutom bör vårdprogram och skötselplaner finnas i den omfattning som är lämplig för respektive objekt. Detta är aktuellt främst för större och komplexa objekt och anläggningar (flera byggnader) samt byggnadsminnen där det finns byggnader av överloppskaraktär (utan nutida användning).

I dagsläget saknas dokumentation för ett antal äldre samt vissa yngre byggnadsminnen. Det är Länsstyrelsens avsikt att verka för att dessa brister på sikt rättas till.

Komplettering av Riksantikvarieämbetets bebyggelseregister med byggnadsbeskrivningar och bildmaterial i mån av tid och resurser.

För att öka kunskapen om byggnadsminnen har Lässtyrelsen som målsättning att ge ut en bok om Gotlands byggnadsminnen.

Kompletterande underlagsmaterial och dokumentation av byggnadsminnen

Som stöd i handläggningen och för ägarnas förvaltning bör följande underlag (dokumentation) finnas för byggnadsminnen:

- Beskrivning av objektet omfattande såväl exteriör, interiör som omgivningar.
- Fotografisk dokumentation.
- Bebyggelsehistorisk utredning, inkl förteckning över källor och arkivmaterial.
- Kulturhistorisk värdebeskrivning.
- Avgränsning på karta.
- Uppmätningsritningar är önskvärt, liksom relevant äldre ritningsmaterial som illustrerar byggnadsminnets utveckling och tidigare ändringar.

Förteckning över byggnadsminnen i Gotlands län 2016

Bilaga 1

BYGGNADSMINNEN GOTLANDS LÄN		
FASTIGHETSBETECKNING	**RAÄ Kategori**	**Ursprunglig funktion**
ANGA BOTERS 1:37	Jordbruk	Linbastu
ATLINGBO ISUMS 1:29	Jordbruk	Lantgård
ATLINGBO PRÄSTGÅRDEN 1:2	Utbildning och vetenskap	Skola
BARLINGBO PRÄSTGÅRDEN 1:8	Boställen och tjänstebostäder	Prästgård
BJÖRKE BJÖRKSARVE 1:18	Jordbruk	Gilleshus
BOGE ANER 3:2	Jordbruk	Vattenkvarn
BOGE ANNEX 1:2	Jordbruk	Sockenmagasin
BOGE VIKE 1:32	Jordbruk	Lantgård
BRO DUSS 1:3	Jordbruk	Lantgård
BRO KVIE 1:7	Jordbruk	Lantgård
BUNGE BISKOPS 1:30	Jordbruk	Lantgård
BUNGE FLYGFÄLTET 1:1	Försvarsväsen	Hangar, flygfält
BUNGE GAUSTÄDE 1:1	Jordbruk	Lantgård
BUNGE KRONHAGEN 3:2, 3:20, 3:42; 44, 45, 45, 48, 48, 51, 52, 53, 55, 63, 64, 66	Försvarsväsen	Kasernområde
BUNGE KRONHAGEN 3:70	Försvarsväsen	Franska Kasern
BUNGE STUCKS 1:137	fiske och sjöfart	Bostad
BUNGE STUCKS 1:137	Hantverk, manufaktur och industri	Kvarn
BURS HUMMELBOS 1:23	Jordbruk	Lantgård
BURS LINDARVE 1:28 (fd1:10)	Religionsutövning	Kapell
BURS LINDARVE 1:27	Fiske och sjöfart	Fiskeläger
BURS PRÄSTGÅRDEN 1:1	Boställen och tjänstebostäder	Prästgård
BURS S:7	Hälso-, sjuk- och socialvård	Fattigstuga
BUTTLE BUTTLEGÅRDE 1:79	Kommunikationsväsen	Station
BÄL GUTE 2:1	Hälso-, sjuk- och socialvård	Fattigstuga och sockenstuga
BÄL SUDERGÅRDE 1:8	Jordbruk	Lantgård
DALHEM DUNGÅRDE 1:23, Hässelby 2:1, Halla Tule 1:8, Tule 1:7, Tule 3:1, Nygranne 1:15, Dalbo 2:1, Tomte 1:25.	Kommunikationsväsen	Stationer
DALHEM KAUNGS 1:6	Handel och bankväsende	Affär + bostad
DALHEM PRÄSTGÅRDEN 1:18	Boställen och tjänstebostäder	Prästgård
EKE BY 1:1	Jordbruk	Lantgård
EKE PETSARVE 1:34	Jordbruk	Lantgård
EKSTA PRÄSTGÅRDEN 1:5	Hantverk, manufaktur och industri	Mekanisk verkstad
ENDRE ENDREGÅRDA 1:7	Jordbruk	Lantgård
ENDRE PRÄSTGÅRDEN 1:10	Boställen och tjänstebostäder	Prästgård
ESKELHEM TJULS 1:34	Kommunikationsväsen	Station
ETELHEM TÄNGLINGS 1:73	Hantverk, manufaktur och industri	Krukmakeri
FARDHEM PRÄSTGÅRDEN 1:11	Boställen och tjänstebostäder	Prästgård
FIDE ANDERSE 1:7	Hantverk, manufaktur och industri	Smedja
FIDE NYGRANNE 1:42	Jordbruk	Lantgård
FLERINGE HAU 1:28	Jordbruk	Lantgård
FLERINGE HAU 1:33	Jordbruk	Lantgård

FLERINGE HAU 1:34	Jordbruk	Lantgård
FLERINGE LUNDARHAGE 1:2	Jordbruk	Bastu
FLERINGE UTOJE 2:2	Jordbruk	Lantgård/gästgivar-gård
FOLE PRÄSTGÅRDEN 1:1	Boställen och tjänstebostäder	Prästgård
FOLE STORA SOJDEBY 2:2	Jordbruk	Förråd
FOLE VATLINGS 1:5	Jordbruk	Förråd /boställe
FOLLINGBO PRÄSTGÅRDEN 1:1	Boställen och tjänstebostäder	Prästgård
FOLLINGBO ROSENDAL 1:24	Parker och trädgårdar	Parkanläggning
FÅRÖ BONDANS 1:13	Jordbruk	Lantgård
FÅRÖ LASSOR 1:2	Jordbruk	Lantgård
FÅRÖ LAUTER 1:67	Fiske och sjöfart	Fiskeläger
FÅRÖ VERKEGARDS 7:1	Jordbruk	Lantgård
GARDE PRÄSTGÅRDEN 1:5	Boställen och tjänstebostäder	Prästgård
GOTHEM PRÄSTGÅRDEN 1:1	Boställen och tjänstebostäder	Prästgård
GRÖTLINGBO KATTLUNDS 1:26	Jordbruk	Lantgård
GRÖTLINGBO PRÄSTGÅRDEN 1:1	Boställen och tjänstebostäder	Prästgård
GRÖTLINGBO VIGES 1:2	Jordbruk	Lantgård
HABLINGBO PETES 2:1	Jordbruk	Lantgård
HABLINGBO PRÄSTGÅRDEN 1:26, 1:27	Boställen och tjänstebostäder	Prästgård
HALL GANNARVE 2:3	Jordbruk	Lantgård
HALLA MÖLLEBOS 1:24	Jordbruk	Bagarstuga/boställe
HAMRA STORMS 1:2	Jordbruk	Lantgård
HANGVAR SIGSARVE 1:10	Jordbruk	Lantgård
HANGVAR SIGSARVE 1:7	Jordbruk	Lantgård
HAVDHEM PRÄSTGÅRDEN 1:73 (fd1:3)	Boställen och tjänstebostäder	Prästgård
HEJDE PRÄSTGÅRDEN 1:8	Boställen och tjänstebostäder	Prästgård
HEJNUM LILLA KYRKEBYS 2:3	Jordbruk	Lantgård
HEJNUM STORA KYRKEBYS 1:21	Jordbruk	Lantgård
HELLVI MALMS 1:2, Vivlings 1:6	Offentlig förvaltning	Strandridaregård
HELLVI NYSTUGU 1:52	Hantverk, maufaktur och industri	Förvaltarbostad
HEMSE HÄGERN 1	Utbildning och vetenskap	Folkhögskola
KLINTE ROBBJÄNS 1:36	Jordbruk	Lantgård
KLINTE SICKLINGS 1:5	Offentlig förvaltning	Strandridaregård
KLINTE STRANDS 1:144	Bostadsbebyggelse	Bostad
KRÄKLINGBO HAJDEBY 1:15	Jordbruk	Lantgård
KRÄKLINGBO HAJDEBY 1:45	Jordbruk	Lantgård
LAU BJÄRGES 1:39	Jordbruk	Lantgård
LEVIDE PRÄSTGÅRDEN 1:6	Boställen och tjänstebostäder	Prästgård
LOKRUME LAUKS 1:6	Jordbruk	Lantgård
LOKRUME LAUKS 1:8	Jordbruk	Packhus
LUMMELUNDA NYGRANNE 1:25 (fd 1:2)	Jordbruk	Lantgård
LYE LILLRONE 1:3	Hantverk, manufaktur och industri	Vattenkvarn
LÄRBRO GLÄSTÄDE 1:16	Boställen och tjänstebostäder	Båtmanstorp
LÄRBRO NORS 3:1	Bostadsbebyggelse	Bostad
LÄRBRO PRÄSTGÅRDEN 1:87	Boställen och tjänstebostäder	Prästgård
LÄRBRO STORA TAKSTENS 1:11	Utbildning och vetenskap	Skolhus

LÄRBRO STORA TAKSTENS 2:2	Jordbruk	Lantgård
MÄSTERBY FJÄLE 1:4	Boställen och tjänstebostäder	Komministerbostad
NORRLANDA LISTE 1:4	Jordbruk	Ängesbod
OTHEM KLINTS 1:3	Jordbruk	Lantgård
OTHEM KVIENDE 1:6, Prästgården 1:1, 1:2, 1:3	Boställen och tjänstebostäder	Prästgård
RONE ÄNGGÅRDE 6:4	Jordbruk	Lantgård
RUTE ALVANS 1:38	Jordbruk	Gårdskastal
RUTE FARDUME 1:58	Jordbruk	bostad
RUTE FURILDEN 1:1	Hantverk, manufaktur och industri	Tjärfabrik
RUTE RISUNGS 1:28	Industri	Oljepump
SANDA PETARVE 1:30	Hantverk, manufaktur och industri	Vattensåg
SANDA PRÄSTGÅRDEN 1:1	Boställen och tjänstebostäder	Prästgård
SILTE HALLVIDE 1:21	Jordbruk	Lantgård
SJONHEM HÄLLINGE 1:26	Jordbruk	Lantgård
SPROGE STORA NORRGÅRDE 1:10	Jordbruk	Lantgård
SPROGE STYMNES 1:3	Jordbruk	Lantgård
STENKYRKA HÄLGE 1:6	Jorbruk	Ladugård
STÅNGA LIFFRIDE 2:1	Bostadsbebyggelse	Manbyggnad
SUNDRE S:21 (fd s33)	Hälso-, sjuk- och socialvård,	Skola, ladugård, kyrkstall, fattigstuga
TINGSTÄDE FURBJÄRS 1:25 (fd 1:6)	Jordbruk	Bostad
VALL PRÄSTGÅRDEN 1:5	Boställen och tjänstebostäder	Prästgård
VAMLINGBO BOTTARVE 1:26	Jordbruk	Lantgård
VAMLINGBO BONSARVE 1:2	Hantverk, manufaktur och industri	Kvarn
VAMLINGBO PRÄSTGÅRDEN 1:6	Boställen och tjänstebostäder	Prästgård
VAMLINGBO SIMUNDE 1:6	Jordbruk	Lantgård
VISBY ABBOTEN 1	Bostadsbebyggelse	Bostadshus, affärslokal
VISBY ANKARET 1	Bostadsbebyggelse	Bostadshus
VISBY ANKARET 4	Bostadsbebyggelse	Bostadshus
VISBY ANNEXET 1	Hälso-, sjuk- och socialvård	Fattighus, logement till artillerikåren
VISBY ANNEXET 3 + Rådhuset 6	Bostadsbebyggelse	Borgarhus
VISBY APOTEKET 4, 5, 6	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY APOTEKET 7	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY ARKIVET 1	Offentlig förvaltning	Kronomagasin
VISBY ATTERDAG 6	Bostadsbebyggelse	Bostad, magasin
VISBY BACKEN 3	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY BERGET 16	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY BERGET 20	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY BERGET 23	Bostadsbebyggelse	Flerbostadshus
VISBY BERGET 29	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY BISKOPEN 3	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY BOMMEN 2	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY BOMMEN 5	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY BOMMEN 7	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY BRIGGEN 2	Bostadsbebyggelse	Stall
VISBY BRIGGEN 3	Bostadsbebyggelse	Borgargård

VISBY BRIGGEN 5	Bostadsbebyggelse	Magasin
VISBY BURMEISTER 4	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY BURMEISTER 5 (fd Innerstaden 1:2)	Handel och bankväsen	Magasin
VISBY BURMEISTER 5 (fd 4)	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY BÄGAREN 1	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY BÄGAREN 11	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY BÄGAREN 2	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY BÄGAREN 3	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY BÄGAREN 4	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY BÄGAREN 6	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY BÄVERN 1	Försvarsväsen	Magasin
VISBY BÖRSEN 2	Bostadsbebyggelse	Packhus
VISBY CYPRESSEN 8	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY FISKAREN 7	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY FLINTAN 3	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY FREGATTEN 12	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY FREGATTEN 9	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY GETEN 1	Rättsväsen	Tingshus
VISBY GJUTAREN 2	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY GJUTAREN 6	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY GLUGGEN 1	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY GLUGGEN 2	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY GRÅBRODERN 14	Bostadsbebyggelse	Bostads- och magasinsbyggnad
VISBY GRÅBRODERN 4	Bostadsbebyggelse	Packhus, bostad
VISBY GRÅBRODERN 5	Bostadsbebyggelse	Borgarhus
VISBY GRÅBRODERN 6	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY GRÅBRODERN 7	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY GRÅBRODERN 9	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY HAMMAREN 11	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY HAMMAREN 6	Bostadsbebyggelse	Borgargård
VISBY HELGEANDSHUSET 8 (fd4)	Boställen och tjänstebostäder	Bostad
VISBY HELGEANDSHUSET 6 och 7 (fd 5)	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY HORNET 1	Bostadsbebyggelse	Packhus
VISBY HORNET 2	Religionsutövning	Krog, teater. Medeltidakällare
VISBY HOTELLET 13	Bostadsbebyggelse	Packhus, ränte- och kronomagasin
VISBY HYPOTEKET 1	Bostadsbebyggelse	Köpmanshus på medeltida grund
VISBY HYPOTEKET 2	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY HÖJDEN 1	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY HÖJDEN 2	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY INNERSTADEN 1:2	Bostadsbebyggelse	Gatumark
VISBY INNERSTADEN 1:20	Bostadsbebyggelse	Markområde
VISBY INNERSTADEN 1:23, 1:24, 1:4, 1:5, 1:6. S.t Olof 2, 3, 4, 5, 6, 7, 25, 26, 29	Parker och trädgårdar	Parkanläggning

VISBY KALVSKINNET 3	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY KANNAN 1	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY KANNAN 2	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY KANTORN 6	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY KAPELLET 1	Bostadsbebyggelse	Packhus
VISBY KAPELLET 5	Handel och bankväsen	Handelsmagasin
VISBY KAPLANEN 6	Bostadsbebyggelse	Packhus, bostad
VISBY KAPLANEN 7	Bostadsbebyggelse	Köpmanna-bostadskomplex
VISBY KAPLANEN 8	Bostadsbebyggelse	Packhus, bostad
VISBY KASKEN 2	Hantverk, manufaktur och industri	Bostad, verkstad
VISBY KILEN 2	Bostadsbebyggelse	Magasin
VISBY KILEN 3	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY KLINTEN 12	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY KLINTEN 16	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY KLINTEN 8	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY KLINTEN 9	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY KOMPANIET 5	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY KRONAN 2 (fd 1)	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY KRUSET 11	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY KRUSET 3	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY KRUSET 4	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY KRUSET 6	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY KRUSET 8	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY KRUTTORNET 8	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY KRÄMAREN 2	Handel och bankväsen, Bostad	Borgarhus med bostads- och affärsfunktion
VISBY KRÄMAREN 4	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY KÄLLAREN 2	Bostadsbebyggelse	Butik och verkstadslokal
VISBY KÄLLAREN 3	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY KÄLLAREN 4	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY KÖPMANNEN 1	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY LABORATORN 10	Samhällsservice och teknisk försörjning	Borgarhus
VISBY LABORATORN 3	Bostadsbebyggelse	Packhus, bostad, brygghus och skafferi
VISBY LABORATORN 4	Bostadsbebyggelse	Handelsmagasin, salubod, bostad
VISBY LABORATORN 5	Handel och bankväsen	DBW:s bankhus
VISBY LÅSET 10	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY LÅSET 11	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY LÅSET 13	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY LÅSET 14	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY LÅSET 15	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY LÅSET 4	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY LÅSET 5	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY LÅSET 7	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY MUNKEN 12	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY MURAMARIS 1:2	Konstnärligt skapande	Bostad

VISBY MUREN 12	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY MUREN 13	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY MUREN 14	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY MUREN 15	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY MUREN 3	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY MUREN 4	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY MUREN 5	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY MUREN 6	Bostadsbebyggelse	Obebygd tomt
VISBY MUREN 7	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY MUSÉET 1 & 2	Hantverk, manufaktur och industri	Kronobränneri
VISBY MYNTHUSET 2	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY NORRBACKE 10	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY NORRBACKE 7	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY NORRBACKE 8	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY NORRBACKE 9	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY NOVISEN 4	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY NOVISEN 5	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY NUNNAN 1	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY PORTEN 1	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY PORTEN 12	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY PORTEN 3	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY PORTEN 5	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY PORTEN 6	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY PRESSEN 1	Bostadsbebyggelse	Packhus, bostad
VISBY PRESSEN 2	Bostadsbebyggelse	Borgarhus
VISBY PRESSEN 3	Bostadsbebyggelse	Borgarhus
VISBY PRESSEN 4	Bostadsbebyggelse	Borgarhus
VISBY PRESSEN 5	Bostadsbebyggelse	Borgarhus
VISBY PRESSEN 6	Bostadsbebyggelse	Packhus, bostad
VISBY PRESSEN 7	Bostadsbebyggelse	Borgarhus
VISBY PRIORN 11	Religionsutövning	S:t Nikolai katolska församling
VISBY PRIORN 13	Bostadsbebyggelse	Borgarhus
VISBY PRIORN 14	Utbildning och vetenskap. Bostad	Skola. Bostad
VISBY PRIORN 15	Bostadsbebyggelse	Skola. Bostad
VISBY PRIORN 2	Boställen och tjänstebostäder	Biskopens bostadshus, krypta, betjäntflygel
VISBY PRIORN 3	Bostadsbebyggelse	Kyrklig verksamhet. Krigssjukhus.Residens för landshövding
VISBY PRIORN 7	Bostadsbebyggelse	Stadsgård
VISBY REMMAREN 10	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY REMMAREN 11	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY REMMAREN 12	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY REMMAREN 13	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY REMMAREN 14	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY REMMAREN 15	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY REMMAREN 16	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY REMMAREN 17	Bostadsbebyggelse	Bostad

VISBY REMMAREN 20	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY REMMAREN 21	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY REMMAREN 5	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY REMMAREN 8	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY REMMAREN 9	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY RESIDENSET 6	Boställen och tjänstebostäder	Gamla residenset
VISBY RESIDENSET 8	Bostadsbebyggelse	Ekonomibyggnad,magasin, arbets- och correktionshus, Bostad
VISBY RÅDHUSET 1	Bostadsbebyggelse	Borgarhus
VISBY RÅDHUSET 6 & Annexet 3	Bostadsbebyggelse	Borgarhus
VISBY RÅDHUSET 7	Offentlig förvaltning	Rådhus, borgmästarhus, kommunalhus.
VISBY RÅDHUSET 8	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY RÅDMANNEN 1	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY RÅDMANNEN 2	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY RÅDMANNEN 3	Bostadsbebyggelse	Bostad, butikslokal, stall.
VISBY S.T DROTTEN 2	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY S:T HANS 3	Bostadsbebyggelse	Handelsgård
VISBY S:T KLEMENS 20	Bostadsbebyggelse	Handelsgård
VISBY S:T KLEMENS 24	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY S:T KLEMENS 5	Bostadsbebyggelse	Handelsgård
VISBY S:T LARS 3	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY S:T LARS 7 + Valvet 3	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY S:T NIKOLAUS 6, 7	Folkrörelse och föreningsliv	Kyrkogård, hummelgård, park, bostad, frimurarloge
VISBY S:T NIKOLAUS 9	Bostadsbebyggelse	Borgarhus
VISBY S:T OLOF 24	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY S:T OLOF 28	Bostadsbebyggelse	Borgarhus
VISBY S:T OLOF 30	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY S:T OLOF 8	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY S:TA GERTRUD 1	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY S:TA GERTRUD 2	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY S:TA GERTRUD 5	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY S:TA KATARINA 3	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY S:TA KATARINA 4	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY S:TA KATARINA 6	Bostadsbebyggelse	Borgarhus
VISBY S:TA MARIA 15	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY S:TA MARIA 23	Utbildning och vetenskap	Magasin. Skola
VISBY S:TA MARIA 28	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY S:TA MARIA 29	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY S:TA MARIA 30	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY S:TA MARIA 37	Handel och bankväsen	Bostad
VISBY S:TA MARIA 4	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY SKEPPAREN 3	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY SKEPPET 2	Bostadsbebyggelse	Borgarhus

VISBY SKEPPSBRON 5	Bostadsbebyggelse	Bostad. Utskänkningslokal
VISBY SKOLAN 1	Utbildning och vetenskap	Folkskola
VISBY SKOLAN 2	Bostadsbebyggelse	Fattighus. Logement till artilleriföreningen
VISBY SKOMAKAREN 1	Bostadsbebyggelse	Borgarhus
VISBY SLOTTET 2	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY SLUPEN 3	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY SLUPEN 4	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY SLUPEN 5	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY SLÖJDSKOLAN 2	Utbildning och vetenskap	Skolhus
VISBY SPECKSRUM 1	Bostadsbebyggelse	Borgarhus med tillhörande packhus
VISBY SPECKSRUM 11	Bostadsbebyggelse	Borgarhus
VISBY SPECKSRUM 2	Bostadsbebyggelse	Flerfamiljsbostad
VISBY SPECKSRUM 4	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY SPECKSRUM 6	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY STAPELN 3 & 4	Bostadsbebyggelse	Krutbod. Bostad
VISBY STOPET 11	Bostadsbebyggelse	Handelsgård
VISBY STOPET 12	Bostadsbebyggelse	Borgarhus
VISBY STORA HÄSTNÄS 1:1	Jordbruk	Bostad
VISBY SVARTBRODERN 3	Bostadsbebyggelse	Packhus, magasin. Bostad
VISBY SYSTEMET 6	Bostadsbebyggelse	Bostad. Magasin
VISBY SÄCKEN 8	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY TORNET 10	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY TORNET 11	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY TORNET 13	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY TORNET 14	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY TORNET 2	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY TORNET 5	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY TORNET 6	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY TORNET 8	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY TORNET 9	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY TRAFIKEN 1	Samhällsservice och teknisk försörjning. Bos	Packhus. Bostad. Bank. Postverk
VISBY TRIANGELN 1	Samhällsservice och teknisk försörjning. Bos	Magasin, brygghus, mejeri. Bostad
VISBY TRIANGELN 2	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY TROSSEN 2	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY TROSSEN 3	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY TRÄDGÅRDEN 3	Handel och bankväsen	Lanthamnstullhus. Bostad
VISBY TUNNBINDAREN 14	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY TUNNBINDAREN 7	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY VALUTAN 2	Handel och bankväsen	Brygghus. Apotekshus
VISBY VALVET 3 + S:t Lars 7	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY VINKELN 10	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY VINKELN 12	Bostadsbebyggelse	Bostad

VISBY VINKELN 13	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY VINKELN 14	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY VINKELN 26	Bostadsbebyggelse	Handelsgård
VISBY VINKELN 28	Bostadsbebyggelse	Handelsgård
VISBY VINKELN 36	Bostadsbebyggelse	Obebygd mark
VISBY VÅRDKLOCKAN 1	Religionsutövning	Metodistkyrka
VISBY VÅRDKLOCKAN 5	Hantverk, manufaktur och industri	Verkstad. Bostad
VISBY ÖSTERMUR 11	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY ÖSTERMUR 12	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY ÖSTERMUR 13	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY ÖSTERMUR 14	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY ÖSTERMUR 16	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY ÖSTERMUR 17	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY ÖSTERMUR 18	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY ÖSTERMUR 22	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY ÖSTERMUR 23	Bostadsbebyggelse	Markområde
VISBY ÖSTERMUR 25	Bostadsbebyggelse	Markområde
VISBY ÖSTERMUR 26	Samhällsservice och teknisk försörjning	Brandstation
VISBY ÖSTERMUR 28	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY ÖSTERMUR 29	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY ÖSTERMUR 3	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY ÖSTERMUR 5	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY ÖSTERMUR 6	Bostadsbebyggelse	Bostad
VISBY ÖSTERMUR 7	Bostadsbebyggelse	Bostad
VÄSKINDE BJÖRKOME 1:13	Boställen och tjänstebostäder	Bostad
VÄSKINDE STORA BLÄSNUNGS 1:142, 1:24	Konstnärligt skapande	Bostad, ateljé
VÄSTERGARN KYRKOGÅRDEN 1:1 (fd Snauvalds 1:2)	Boställe och tjänstebostad	Klockarebostad
VÄSTERGARN SNAUVALDS 1:4	Bostadsbebyggelse	Bostad
VÄSTERHEJDE VIBBLE 1:74	Bostadsbebyggelse	Bostad
VÄTE NORRBYS 1:1	Bostadsbebyggelse	Lantgård
ÖSTERGARN KATTHAMMARS 1:13	Slott och herrgårdar	Herrgård
ÖSTERGARN KATTHAMMARS 1:14	Rekreation och turism	Sommarnöje
ÖSTERGARN ÖSTERGARNSHOLM 1:1	Fiske och sjöfart	Fyrplats
ÖSTERGARN GANNE 1:18	Religionsutövning	Metodistkyrka

Länsstyrelsen
GOTLANDS LÄN

Vi tar Gotland längre
- i dialog och med helhetssyn

Länsstyrelsen ska se till att regeringens och riksdagens beslut, som påverkar länet, får så bra effekt som möjligt. Länsstyrelsen är den mest mångsidiga av Sveriges myndigheter. Våra ansvarsområden och vår kompetens spänner över hela samhällsområdet.

Vi arbetar med:

- att ge råd och information
- att bedriva tillsyn och kontrollera att olika verksamheter följer lagar och riktlinjer
- att ge tillstånd, pröva överklaganden av kommunala beslut och sammanställa information
- att samordna länets krafter genom att ta initiativ till olika möten och aktiviteter
- att ge bidrag till verksamheter av olika slag.

Läs mer på **www.lansstyrelsen.se/gotland**

Länsstyrelsen i Gotlands län
Besöksadress: Visborgsallén 4, 621 85 VISBY
Telefon: 010-223 90 00, e-post: gotland@lansstyrelsen.se